

ادامه سایه مرگ خاموش بر مردم تبریز؛ تاملی بر سخنان مدیران نیروگاه تبریز

اعتدال آذربایجان (اعتدال پرس) /

یادداشت تحقیقی از : بابک محمدزاده علمداری

در روزهای اخیر، بازهم شاهد بحران آلودگی هوا و فلج شدن امور آموزشی در شهر تبریز و مضافاً ادامه سایه مرگ خاموش بر مردم تبریز بودیم.

درحالیکه نیروگاه حرارتی تبریز در طول سالهای اخیر همواره یکی از متهمان اصلی آلودگی هوا در کلانشهر تبریز شناخته شده است و حتی به طرح شکایت توسط تشکیلات قضایی استان و نهادهای مردمی در سال های گذشته انجامیده است، ولی سخنان مدیران این نیروگاه در نشست خبری خود، تعجب و تاسف بسیاری را موجب شد.

مدیران نیروگاه تبریز در نشست خبری خود که دیروز و در جمع محدودی از خبرنگاران برگزار شد، نقش این نیروگاه در آلودگی هوای تبریز را منکر شدند و ضمن فرافکنی مشکلات مربوط به این نیروگاه، اهمال این مجموعه در ارتقاء راندمان و استانداردهای زیست محیطی را کتمان کردند.

این سخنان در حالی مطرح شد که سال گذشته معاون پیشگیری از وقوع

جرم دادگستری کل آذربایجان شرقی، ضمن اعلام تشکیل پرونده قضائی برای مدیریت نیروگاه تبریز به اتهام آلودگی زیست محیطی، تصریح کرده بود: دستگاه‌های ذیربط از جمله محیط زیست و شرکت گاز استان و نیروگاه حرارتی بخاطر ترک فعل در خصوص رفع آلاینده‌گی مزبور، در مرجع قضائی باید پاسخگو باشند. ولی مسئولان بخش خصوصی نیروگاه تبریز، نه تنها برنامه‌ای مشخص برای کاهش آلودگی طی سال‌های گذشته و تقبل هزینه برای افزایش ضریب راندمان و استاندارد کردن فعالیت آن نداشته اند، بلکه به رغم تذکرات مکرر سال‌های پیش و حتی شکایت قضایی سال گذشته، حداقل ترین کار که تهیه و نصب فیلترهای لازم بود را هم انجام نداده اند.

غیراستاندارد بودن نیروگاه تبریز و مدیریت اهمال کار آن!

طبق گزارشات اعلام شده توسط وزارت نیرو، نزدیک به ۷۵ درصد سبب سوختی نیروگاه‌های کشور، از گاز و مابقی هم از دو سوخت مایع پشتیبان یعنی گازوییل و مازوت تامین می شود که از بین این دو نیز، گازوئیل که آلاینده‌گی و تبعات زیست‌محیطی کمتری دارد، سهم عمده ای به خود اختصاص داده است.

در این میان، درحالی که از ۱۳۲ نیروگاه موجود در کشور، فقط ۱۴ نیروگاه سوخت دوم شان مازوت است، نیروگاه حرارتی تبریز نیز از معدود نیروگاه‌هایی است که مصرف کننده سوخت دوم مازوت است و با توجه به اینکه این اتفاق عموماً در ایام سرد سال که بخاطر پدیده های جوی و پایداری بالای هوا زمینه آلودگی ها بیشتر است، استفاده می شود لذا ضریب بالایی از آلودگی هوا در فصول سرد، بخاطر نیروگاه تبریز و مصرف مازوت در آن می باشد.

بررسی های مختلف و گزارشات متعدد اعلام شده توسط کارشناسان و دستگاه‌های متولی در بحث آلودگی هوا، نشان می دهد نیروگاه حرارتی تبریز، بخاطر مصرف گسترده سوخت مازوت در فصول سرد سال (به عنوان جایگزین سوخت اصلی گاز و در پی افزایش فشار مصرف در گاز خانگی) عامل اصلی انتشار اکسید گوگرد در هوای تبریز است و این ترکیب به خاطر سرطان زا بودن و ماندگاری بالا در هوا، توسط کارشناسان محیط زیست به عنوان منبع اصلی آلودگی هوا معرفی شده است. این در حالی است که این نیروگاه دارای راندمان پایین در تبدیل سوخت به برق می باشد و این امر موجب مضاعف شدن نقش این نیروگاه در آلودگی هوا در ایام خاص سال از جمله طی روزهای اخیر شده است.

مدیران نیروگاه حرارتی تبریز درحالی از سهم کمتر از ۲ درصدی خود در آلاینده‌گی هوا به استناد آمارهای کشوری سخن گفته اند که بر اساس داده‌های ترازنامه انرژی و بطور متوسط کشوری، حدود ۶ تا ۶.۵ درصد ذرات تولیدی آلاینده در هوا متعلق به نیروگاه‌ها در کشور است ولی این درصدها خصوصا ذرات گوگردی حاصل از سوخت مازوت در نیروگاه هایی که مازوت مصرف می کنند و از طرفی راندمان پایینی هم دارند، بسیار بالاتر از این درصد متوسط کشور است و نیروگاه حرارتی تبریز هم دقیقا چنین شرایطی دارد!

آمار و ارقام رسمی حاکی است، میانگین راندمان نیروگاه‌های برق ایران زیر ۴۰٪ است (البته این عدد برای نیروگاه‌های سیکل ترکیبی بیشتر و بالای ۵۰٪ می‌باشد) درحالی که این عدد برای کشورهای پیشرفته حدود ۶۰٪ است بطور مثال، راندمان مصرف سوخت در نیروگاه‌های حرارتی آلمان و ترکیه نزدیک به ۵۰٪ درصد می باشد. این تفاوت راندمان نیروگاه‌های ایران نسبت به متوسط راندمان نیروگاه‌ها از عوامل مهم در افزایش مصرف سوخت کشور و تشدید آلودگی هوا در شهرهای کشور است.

طبق برخی گزارشات، ضریب تبدیل سوخت به برق در نیروگاه حرارتی تبریز، حدود ۲۰ درصد است در حالیکه این ضریب در نیروگاه اصفهان بیش از دو برابر و در سطح کشور حدود ۳۷ درصد است.

نیروگاه حرارتی تبریز حتی در مقایسه با نیروگاه سیکل ترکیبی هریس هم راندمان بسیار پایینی دارد. نیروگاه حرارتی تبریز برای تولید ۳۳۰ مگاوات در یک شبانه روز به ۲ میلیون مترمکعب (حدود ۲۳ متر مکعب بر ثانیه) گاز طبیعی نیاز دارد. در حالیکه، نیروگاه سیکل ترکیبی هریس با ظرفیت ۵۰۰ مگاوات در حدود ۲۰ متر مکعب بر ثانیه مصرف سوخت گاز دارد.

این گزارش حاکی است، نیروگاه های حرارتی با راندمان متوسط ۳۷٪ ، با مصرف بیش از ۶۰ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی که ۳۴٪ کل مصرف گاز کشور و معادل تولید ۸ فاز پارس جنوبی است، از بزرگترین مصرف کننده های گاز طبیعی در کشور محسوب می شوند و نمایانگر حجم بالای اتلاف گاز طبیعی در بخش نیروگاهی می باشد در حالی که عموما از سوی مسئولان، متهم اصلی بالا بودن استاندارد مصرف گاز در کشور ایران نسبت به کشورهای دیگر، مردم معرفی می شوند!

در همین راستا، بحث راندمان و نوسازی نیروگاه‌ها برای افزایش ظرفیت شبکه، کاهش تلفات و همچنین کاهش میزان مصرف سوخت و آب و خصوصا آلاینده‌های آن‌ها یکی از مهم‌ترین موضوعاتی است که حول محور نیروگاه‌های عمدتا قدیمی‌تر در سطوح کارشناسی و مراجع بالادستی مطرح می‌شود و البته این بحث در خصوص نیروگاه‌های کلانشهرها بخاطر ابعاد گسترده‌تر و اهمیت بالا، بطور ویژه تر دنبال می‌شود.

لذا، کتمان واقعیت و یا تقلیل آن به موضوعات دیگر توسط مسئولان نیروگاه تبریز و شرکت برق استان، نه تنها مقبول نیست بلکه موجب از دست دادن فرصت نوسازی و توسعه ظرفیت نیروگاهی استان در بررسی‌های ویژه نهادهای بالادستی کشور می‌شود. خصوصا اینکه، استان آذربایجان شرقی با کمبود شدید برق برای تامین نیاز صنایع و واحدهای تولیدی جدید مواجه بوده و میزان مصرف و نیازهای توسعه‌ای پیش روی استان، بسیار کمتر از ظرفیت تولیدی فعلی در استان می‌باشد.

چرا نیروگاه‌های ایران به دنبال افزایش بازدهی خود نیستند؟

مطابق با قانون هدفمندی یارانه‌ها این صنعت مکلف بوده در انتهای برنامه پنج‌توسعه، به بازدهی ۴۵ درصدی دست یابد. از سویی دیگر در طول برنامه ششم توسعه، وزارت نیرو هم صرفاً مجاز به احداث نیروگاه‌های جدید با بازدهی بیش از ۵۵٪ است.

داده‌های آماری حاصل از مطالعات وزارت نیرو حاکی است، با تبدیل نیروگاه‌های گازی به سیکل ترکیبی، راندمان این واحدها به ۴۷ تا ۵۰ درصد ارتقا پیدا می‌کند که این اقدام نقش به‌سزایی در بهینه مصرف کردن سوخت گاز نیروگاه‌ها خواهد داشت. همچنین، در پنج سال اخیر به منظور افزایش راندمان نیروگاه‌های تولید برق کشور، استفاده از توربین‌های جدید دارای راندمان بسیار بالا در دستور کار بود که این مهم نیز در واحدهای سیکل ترکیبی راندمان را به ۵۸٪ خواهد رساند. در کنار ارتقاء راندمان نیروگاه‌های حرارتی و تبدیل نیروگاه‌های گازی به سیکل ترکیبی، اقداماتی چون: توسعه نیروگاه‌های تجدیدپذیر، هسته‌ای و استفاده از سیستم‌های نیروگاهی CHP (تولید هم‌زمان برق و گرما که علاوه بر افزایش بازده و کاهش مصرف سوخت، باعث کاهش انتشار گازهای آلاینده می‌شود)، از دیگر موضوعات مورد تاکید برای کاهش و مدیریت مصرف انرژی در بخش نیروگاهی کشور می‌باشد.

اما چرا نیروگاه‌های ایران به دنبال افزایش بازدهی خود نیستند و

همواره سوخت بیشتری را برای تولید برق طلب می‌کنند؟

طبق تبصره ۱۴ قانون بودجه، قیمت گاز برای تحویل به نیروگاه‌ها توسط وزارت نفت، معادل ۱۰۰ ریال است که تقریباً رایگان است. در واقع با توجه به ارزانی گاز یا سوخت مایع جایگزین برای نیروگاه‌ها، توجه به افزایش بازدهی دور از انتظار است.

بر همین اساس، یکی از اصلی‌ترین دلایل عدم توجه به افزایش راندمان نیروگاه‌ها و بر زمین ماندن برنامه‌ها و حتی دو تکلیف قانونی تصریح شده در برنامه‌های پنجم و ششم، قیمت بسیار پایین گاز دریافتی نیروگاه‌ها است. زیرا تا وقتی گاز رایگان وجود دارد، هیچ دلیلی برای سرمایه‌گذاری و افزایش راندمان نیست و حجم زیادی از گاز کشور از این طریق هدر می‌رود.

لذا، باید یکی از دلایل اصلی عدم ارتقاء راندمان نیروگاه حرارتی تبریز را هم در همین قیمت ناچیز گاز دریافتی از دولت دانست. خصوصاً اینکه مدیریت این نیروگاه، خصوصی بوده و طبعاً تمایلی به سرمایه‌گذاری از محل سودهای حاصل ندارند و از طرفی، از سوی نهادهای بالادستی دولت در استان نیز، الزام جدی به این امر نمی‌بینند و حتی با فرافکنی‌های مختلف سعی در کتمان واقعیت‌های موجود دارند!

حال باید پرسید، آیا تاوان این اهمال و سوءمدیریت‌ها را مردم باید بدهند!

افکار عمومی با آگاهی از واقعیت‌های موجود و نالان از معضل آلودگی هوا، انتظار اقدام قاطع مسئولان دستگاه قضایی و بویژه استانداری در حل این سوء مدیریت و فریبکاری‌ها که به قیمت جان مردم و همچنین ترمز در روند توسعه استان به علت کمبود انرژی شده است، را دارند.